

1.º URTEA

IBAIZABAL

13.º GUEIA

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Epaillaren
29^a

Euskalerrian, iru peseta urtean. Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.

1902-ko Epaillaren
29^a

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tivoli, letra B, 2.º derecha.

GUELDITASUNA

II

—Lenbiziko irakurkizunean (artikuloan) esan nian, Erri, gure arrantzari eta aitzurlariak orain eun urte bezela daudela: gueldirik; eta aurrea dijoaztenengandik ikasi bear lukekela.

—Oroitzen nauk; eta nik galdetu nian iri, adiskidea, ikaste oiek zeinek eman bear dituan. ¿Diputazioak? ¿Gobernuak?

—Ona emen zein dan gauz ontan nere asmoa. Baserrietan naiz ihasaldean apaizak izan litezke gauz ontan maisuak. Esango diat zergatik. Baserritarak eta nekezariak, gaur egunean beintzat, berenez ezin asi lezazke errebista oietara suskribitzen eta irakurten: eztaukate ortarako argitasunik aski.

—¿Bañan apaizak izan naiko lukete?

—Iriho guzietan egotea ezta premiazkoa. Landare batek sustraiak zabaltzen dituen bezela, nekezariantzako ta arrantzariantzako eskola onak ere zabalduko litukete bereak. Azkoiti aldean egiñiko eskola on baten erakuspenak aiza zabalduko lirake Azpeiti-Bidania-Zestona-Arroa-Machinbenta alde ortan; eta berdin Berriatu-aldeko eskolak bereala arguituko lituke Markiña ta Ondarroa ta Lequeitio-inguruko baserritarak.

—¿Nola ordea etorri al izango lirake guizonak ikastera? Zaragui bat napar ardoz beterik makaillo b'aren erdian jarri-ekzero, orduan eskola beteko litzake, eta egunero erabai.

—¿Ik ori esatea!

—¿Esango eztiak ba, ala dek eta? ¿Eskola ori egunerokoa izango litzake? ¿Urte guzian? ¿Gabez, ala egunez? ¿Zein tokitan?

—Udazkenetik udaber rira, astean bi aldiz; igande ta ostegi metan, gabez, uriko eskolan.

—¿Eta uste dek era karriko litukela apaiz batek baserrit arrak eskola ortara?

—Berak ondo badaki, maisu ona bada zergatik ez? Onezaz gañera erakargarri or ia izango litzake, nere ustez, irakur ten, zerbait eskribitzen eta kontu b'atzuek ateratzen bide batez erakut si-ekzero.

—¿Eta eztoz uste, Ibaizabal, erei-

ten erakusteko ereitea dala onena? ¿Jorratzen erakusteko jorratzea? ¿Chertatzen erakusteko chertatzea ta ala beste eguikizunak?

—Bai, Erri; baiña ortarako uriko eskola baiña obe litekeek apaizak balu soro egoki bat.

—¿Eta uste dek ontzat artuko lukela erriak beren apaizak orlako gauzetan ikustea?

—Orri erantzura batzuek emango diozkat: 1.º Izan dirala Euskalerrian apaizak, nekezarien maisu ta luguñ edo laborari burutsuak; Araban Eloorriagako apaiza, Napparroan Narbar-tekoa. Gaur ere bada Araban entzute andiko bat; beste bat Lapurdin, (Frantzes-Euskalerrian), Larresoroko Seminario-ko apaiz nagusia.

2.º Kolejoetan komertzioa ta matematikak eta legueak erakusten dituzten apaizak ezta inork esango apaiztasuna zikintzen dutenik. ¿Eta aitzurlarien erakasleak bai? ¿Aitzurlaritzaz ezalda ikaste aiek bezain garbia?

3.º San Paulok esaten zuen bere eskuz lan eguiten zuela bere burua ta besteak elikatzeke edo mantentzeke.

4.º Anchiña apaizak izan oi ziran eri edo gaisoen sendalari; baiña (Frantzia aldean beintzat) su-itzalari edo bonbero ere. Arako Prince de Condé gudalari omen andikoak kapuchiñoen-gatik esaten zuen *salamandrak* ziralak: sutan ere erreten etziranak.

5.º Iri chikietan, elizguizonak dira astiedo beta gueien dadukatenak gauza berriak ikasteko. Eta iri chiki naiz aundietan (gueienetan beintzat) inori ta egunero ta dirurik artu gabe mesede eguifeko elizguizonak aurrenak izan oi dira.

—Ibaizabal, irekin nachioak orain. Ala ere esango diat nere zalantz bat.

—Esan itzak nai ditukan zalantz edo ezbai guziak. Nik jakin-ekzero esango diat «onla dek»; ezipazekiat «etzekiat».

—¿Gure apaizai zeinek erakutsiko die, ordea, berak maisu izan al ditetzen?

—Ontarako bazaudek errialde orotan edo guzietan guizon jakintsu bat edo beste. Nik emen nere aldamenen zeukat nekezarien gauzetan maisu on bat. Ark esan ta nik edo besteren batek erakutsi eguingo diagu bear danean.

Orain jakin bezate nekezarien arrerapena nai dutenak badirala Españian irakurri litezken Errebista bi: 1.º *La industria pecuaria*, Huertas, 30, 2.º, Madrid, 2.º *El progreso agrícola y pecuario*, Hileras, 8, principal, Madrid.

Frantzian entzute andikoena: *Journal d'Agriculture pratique*, rue Jacob, 26, Paris.

EKETAK

EUSKAL-ERRIKO ARITZA

Euskal-Erri maitea
Gu gaude penatzen,
Biotzez mingarria
Zerako arkitzen;
¿Zergatik ez dirade
Fuera arguitzen?
Zergatikan lotatik
Etzera eznatzen?...

Semeak emen gaude
Zuri laguntzeko
Ta borondate guztiz
Odola isurtzeko;
Guernikako arbolak
Oso erortzeko
Etsai asko biar du....
¿Num dago biltzeko?

Zure ostoa gañan
Arbola santua,
Choriak eguin oi du
Egunez kantua;
Zuk merezi zenduke
Urrezko mantua,
Etzaitzen arkitu
Guztiz igartua.

Mundu guziak zaitu
Garbi esagutu,
Orain etsaia dabill
Nairikan ukutu
Zuri, daukatzun *perlak*,
Bañan ez isutu,
Ez da faltako zeinek
Lepoa biurtu.

RAMÓN GUEL BENZU

Donostia

BASERRITARRENTZAT

ARTO EREITEA

Urreratuz jatorku artoak ereiteko garaia edo sasoin, ta arazo onen ga-

nean zerbait esan bear deusagu gure luguñ edo laborariak.

Ez arean, noz eta zelan eguin bear dabeen arto ereite ori; zelan atondu edo manean lurra, zeinbat satz eta zelan ezarri, ta zelango eguraldiaz erein bear dabeen. Artoari dagokiozan gauzetan, eztiñogu guztia dakieela, baiña bai guichi ikasi bearrean dagozala gure baserritarak.

Badakie onek, ereiteko aziak, onenatarikoak izan bear dabela; eta al bada, gachik euki ezaban artatzen baturikoa. *Artaputza* derichon gues-soa euki eban soloan baturiko garaunak, beti ekarriko dau *artaputza*. Orregaitik, *al bada*, baze gachik euki ezaban landareak emoniko garauna erein bear da; baiña gueienetan *al bada* ori eztago gure eskuan, eta orduan, arren diñoguna eguin-ekzero, kenduko jake azia artaputza-ren lorratz edo ercasto guztia.

Ona emen:

Ipiñi uretan *sulfato de cobre* edo kaparrosa urdiña derichon arria, euneko bat eta erdian; au da, 100 litro uretan 1½ kilo. Obeto aditu daizuen: 12½ azumbre uretan libra ta erdi *sulfato* bota. Eraguin ondo, azukerea leguez urtu daiten; ta anche euki azia beratzen gau guztian.

Biamonean, atera ta zerbait legortu edo sikatu ondorean, kare-atsa lurrean zabaltu ta anche erabilli garaun guztiak kare apurehu bat azalean artu daiten.

Artaputza erremedioa ausse da ta ezta karua. *Sulfato* edo *kaparrosa* ori drogueria guztietan saltzen da.

ZUMELAGA

KATUAK ARTURICO KONSULTEA

(Paulo Zamarripa ta Uruga-ri donkitua)
—Don José medikua, konsolta bat arren Emon dagoiztan nai dot, gaur al bait ondoen; Askocho kosta arren ez deusa ardura, Gauzea neukelako ondo jakin gura;
Ordillon, Moskoro, ta *Katari* eleisan ¿Eztaki gaur zer jazo jakun iruroi an? Ordillon jausitean, ni charto aurkitzen Nintzan urten ezpaneu bera ateraten; Bost minuto baiña len bear neban lur jo. Beguioz illunduten asi ziralako; Benetan izan bear dau gure patroiak, Andiak, irauteko ainbeste sermoiak; Eleissa ehikiegui ta jentze berean, Eta gañera argui ainbeste ikustean ¿Echat bota gurarik abiau barrua? ¿Echat zorabiotu urrengo burua?

¿Echat guero abiau izerdi bat otza?
 ¿Ehoatan estutzen guretuaz biotza?
 Urteten lotsa nintzan, ta jausi Ordillon
 Danean, ¡O! ze poza berak deustan emon,
 Bera ateratera kanpora urtenik,
 Eleisspean aissea gozoz artu dot nik;
 Bai, San Pedro andia, erriko patroia,
 Gogoan izango dot nik gaurko sermoia;
 Luzea gure ari matasea leguez,
 Zein eltzen dan emendik Bilboraino errez;
 Alan bere Moskorro egon eida zintzo,
 Sermoian zein da mezan beti belauniko
 Banku bati elduta besoakaz sendo
 Igarririk burua ezeulaka ondo,
 Danak artzen eieutsen baña errukia,
 Ikustean arpegi zurbill ta larria,
 Iru ordi urtean meza nausitara
 Bein joan gta au jazo eingo jakun bada?
 Don José ¿zer dericho gaur gure gachari?
 ¿Ze osagarri eguin guinaio berari?
 —Katu, ezin aditu dot zuen gauzea,
 Bart zuen aparla izanik esnea,
 Barauskarri gaur barriz berakats saldea
 Ogui puska bategaz eguinik sopea;
 ¿Zetarik ai leikezan Ordillon ordiak
 Bota ainbeste larri guienak gorriak?
 Loiturik eleisspean ugari arriak
 Balira Ereñotik leguez ekarriak?
 —Jauna, baña guibel ta piperrak trabenan
 Jan doguz ochabana ardau einik edan.
 —Bai, ze osterantzean banengoan, Katu,
 Ze deabru etedan zuekaz guertatu;
 Ori orrelan bada, da gauza jakina
 Zuen gacha gaur dala ardauek eguina;
 Indar erdi daukala, ochabeak beti
 ¿Ez igarteko zagoz benturaz buruti?
 Ez jarri aurrerantza baten pentzutara,
 Guertatu eztaizun gaur guertatu dana:
 Baten lekuan baña, edan bazenduz bi,
 Non nai egongo zinan zuzen eta gueldi,
 Anka batdun guizona beti dabill erren,
 Bikoa guienetan ¿ez oi dabil zerden?
 Orra nire konsulta ezinda ohea,
 Bestalan ein dalkezu nainoz aprobea,
 Ta ikusiko dozu eguia zelan dan
 Zeuretzako on uestez deutsudana esan;
 Alan oguerleko bat da neure nekea,
 Gacha izan dalako ondo asmetea.

Bai, Katu ordia da, ta kristiñau charra;
 Bestera medikua, ona eta zarra;
 Ak Katu esana dana zan chanchetan,
 Baña nik esango dot azken au benetan;
 Ordirik dagoanak joan mezatara
 Baño biurtu obe leuke tabernara;
 Eneuke eguin gura onegaz erratu,
 Ezpada erechi bat, Paulo, gaur autortu.

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

EUSKALDUN ERDALZALEA

Asto andiak ostikara andia

I

—¡Ai au istillua, D. Pedro!
 —¿Zer da Pachi?
 —Zipotzar etorri da Gaztelatik bi
 urte terdi igarota, euskera azturik,
 erdera dariola.

—Bi urte terdian euskerari eutsi
 izan ezin badio, eztik erdera andirik
 ikasi.

—Nik eztakit erderarik: baiño ueste
 det ark asko dakiela; bada oso samur
 eta merke dauka. Zuazkio eta ikusiko
 dezu.

II

—Hola D. Eugenio; ¿qué tal?
 —Hay salud pa limpiar erraciones;
 ¿y usted?

—También hay salud, gracias á
 Dios. ¿Qué tal por Castilla?

—Bastante erregular; no faltan
 illetas, pero más son aitzakias.

—¿Ha conocido usted por allí á
 Miguel Martín?

—¡A si señor! es un guison bapo.....
 un..... un borrachón.

—¿Borrachón?

—Si..... ¿sabe usted a mí? Pues mira-
 me usted en altura, que es bastante
 arriba..... pues aquel es torabia mas
 que yo mas alto un palmo y medio.

—¡Ah, vamos! es un hombrachón.

—Si señor, un borrachón.

—Bien, bien; estoy de priesa. Me
 alegre de verle tan bueno, y adios.

—Adios, para servir á usted; vaya
 usted á Norabuena.

III

—Aizak Pachi, itz eguin diat Zipo-
 tzarrekin, ¿badakik zer esan didan
 erderaz?

—¿Zer dio?

—Miguel Martín ordi andi bat dala.

—¿Ori esan du?

—Bai baiña etzian ala esan nai;
 esan nai zian guizon andia dala.

—Berdintsu ere badira alajaiñetan
 guizon andia eta ordi andia; ba.....
 baa..... eztago beste gauzarik baizik
 lenagoko zaarren esaera: *Asto andiak
 ostikara andia.*

P. M.

NERE IZARRA

Amoriozko izar
 ederra zu zera,
 chinparta sartu dezu
 nere biotzera;
 barrena dijakit
 neri kiskaltzera
 jarren! saia zaitia
 gar au itzaltzera.

Aingeru zoragarri
 parerik gabia
 itzal zaidazu askar
 barrango labia;
 zure amorina
 daukat nik gordia
 ¡zu zera bai, zu nere
 biotzen jabia!

JARRANTZALE KUPIGARRIYAK!

(1)

Koroa

Airantzalen bitzta, da ehit penagarria,
 aurehoari ekarri nairik egunero oguia,
 kaskabar, aize, elur, eta got chimisten arguia
 biotza penaturik noiz nai bustia,
 sufrutuzen du ¡bai! guztia

(2)

Bakar edo solua

¡Olatu char aundi aiek
 ez dute ikaratzen,
 ontzia du zeazkaren
 guisa urak ibiltzen;
 lasto baten moduan maiz
 bagak oidu muguitzen,
 ¡ziarko-ama onak
 die goitik laguntzen.

(3)

Denak edo koroa

Aur gassuaz itsasoan
 dute beti pentsatzen,
 aiengatik dira orla
 egunero penatzen;

naiz nekatu bizirikan
 badira echeratzen,
 naigabe ta neke denak
 zaiozkate astutzen.

PEPE ARTOLA.

ADISKIDE BI AUTUAN

(KARTA AGUIRIA)

Boskarrenez

L. ABADEARI

Neure adiskide aintzat-artukor eta
 bene benetan maitegarria: Ito-itoka
 ta arinekatarik eztarabilt nik aspal-
 dion, zeuri eskutiztuteko; asti edo epe
 andi luze samarra neugan artu dot
 benetan.

¿Nok daki barriz nun edo zetan zi-
 ñean zu? ¿Ezaldozu albistari edo pe-
 rioidiko-rik irakurten? Beraz IBAIZA-
 BAL irakurtea aaztu etejatsu ain eus-
 kalzalea izanarren be?—Eztot nik
 ueste onelangorik.—¿Zelan da ba jara-
 monik be ez eguitea *arguillasun* billa
 etorren adiskideari? Abade-Gaztea-
 ren *estutasunak* ez deusue ezerehu
 be zeuri?—Baietz derichat, neure ba-
 rruan ba.—¿Zergaitik eteda ba mur-
 tik be eguin бага zeu ain luzaro
 egotea?—Izan leike bearbada, neuk
 eskiñi nebana, oraindik bete бага
 daukadako: au da, eztodalako *on-
 eguin* ondino, *esker onekoak izalea-
 rren be, euskerazaleak eta euskaldun-
 nak* izan bear guendukela *euskalerri-
 tar abadeak*. Ondo-eguiñaren gomu-
 tea, edo obeto esateko *arturiko ona-
 ren gomutea ta erakutsia*, esan lei
 dala *esker-ona*. Euskerea (berbetea)
 ona bada ba berenez eta gueuretzat;
 euskerea emon edo guentzat ichi deus-
 kunak benetan ondo-eguin deusku.
 ¿Nok esango deusku, zeu bagakoren
 batek ezik, eztala gauza ona ta bai
 kaltegarria, euskerea? Ontzat eta ain-
 tzat artu daigun ba emokai ain ona.
 (Norezekoa da baiña onetarako *bera-
 gaz gomutea ta alperrik ez galdutea
 bere bai*). Eche zaarchu bat izanarren,
 poz-pozik gorde ta jaubetasunean
 euki oi dogu, gueure gurasoakandik
 arturikoa bada. ¿Zergaitik ez euske-
 rea? Guztiz arduraz billatu ta euki oi
 dira orainche gueure artean *kucha*
 edo *kaja zaar anchinakoak*: ez zaar
 direalako bakarrik, baita be zaarta-
 sunaz batera ontasuna daukeelako
 euren eguiramen eta jasezko esku-
 bearretan. ¿Jit onez eta taiuz beteri-
 ko berbeta zaarra ez-alda ba gueure
 euskera zori obeagoren duñ ausse?

(Jarraituko dau)

ABADE GAZTEA

DENDAN

Egun on, andre Pepa:

¿zer da, bakarrikan?

—Emenehen gaude jauna
 goiz ezkerostikan.

¿Ta beorri zer dabill?

—Orain ehetikan
 irten da, oroitu naiz
 biarra gantikan,
 eztetala nerekin
 gaur posspororikan.

¿Emen izango dira?

—Bai, jauna; goitikan
 nai badu jachitzia....

—Baña aurretikan
 nai nuke esatia
 zer klasetatikan
 saltzen dituben

—Jauna

klase guztikan

—Nai nituke piztutzen

diranetatikan

—¿Piztutzen diranak?

—¡Bai!

—¡Ai jauna! pozikan

emango niozkake

klase ortatikan,

baña eztegu saltzen

piztutzen danikan

V. IRAOLA.

ERDADUN BAT DEBAN

Orain iru edo lau egun, jeehi zan
 Deban, burnibideko estazioan, eta
 asi zan galdez ia nondikan Lekeitiora
 joango otezan; laister erakutsi zion
 eztazioko mutill Lorentzok, eta abia-
 tzen da bidean, eltzen da Debako
 subira eta an guelditzen da ichas-
 ontzi bati beguira, oso arriturik. Bar-
 ku au zan Kijon-dik etorrin arri-ika-
 tzakin eta ustu ondorean asi ziran
 garbitzen barkua, batzuek ura jaso
 tangart edo baldearekin eta besteak
 erratzakin eta erderazko guizon zu-
 bian zegoenak:

—¡Marineros, marineros!

Chominek barkutik.—¿Zer da?

—Estáis trabajando en balde por-
 que toda el agua que echáis adentro
 se escapa por los aujeros y no llená-
 réis nunca eso.

Chominek:

—Mutill, zer esaten dik guizon er-
 daldun orrek.

—Baleki zer esaten duan eluke
 farre guehi eguingo; esaten du alfe-
 rrik ari guerala, guk bota ala ur
 kanpora irtetzen diola, eta eztegula
 beteko.

—¡Aitaren eta semearen eta espiri-
 tu santuaren!.... eztitugo oraindik ai-
 tzeko denak aitu... ¡eztegula beteko!..
 berori egongo dek ori betea.

—¡Bizkairuntz dijoa bera.

—Bai, an ere zer-edo-zer irakatsi
 bear izango dik orrek.

—Esango du ezkerak emateko ere
 ezkerala izan.

—Bai, bere errialdera dijoanean
 esango dik orrek beste askok bezela,
 euskaldunak kitenak eta gañera ez-
 ker gaiztokoak guerala.

ATRAKA.

ASTEKO BERRIAK

Bizkaian

AITA GUREARENTZAKO

Lengoa:

8.631 emaille 1.977,39 peseta

Aste bi onetakoa:

Patronato-an:

925 emaille 239,20 peseta

Centro Vasco-n:

6.907 emaille 1.322,10 peseta

GUZTIRA: 17.148 emaille 4.538,69 peseta.

Bermeon ito ziranean echadi edo familientzat batu dana Centro Vasco-n.

Lengoa 2.607,50 peseta

Aste bi onetan. 892,50 «

GUZTIRA 3.500,00 «

Bilbon bizi direan Arabarrak batu zirean lengo domekan, Lorenzo Salabarri buru ebela, datorren illaren 28.ª San Prudentzio egunean zer eguingo eben erabaguiteko.

Egun atako goizean elizkizun edo funtziño andi bat eguita Albiako elizan, A. Sautu jesuitea sermolaria dala, ta Garellano errejimentu-ko banda ta orfeoiaz: egüerdian alkarregaz bazkaldu eta arrasteguan musika jaialdi bat Kasillan eukitea erabagui eben.

Guipuzkoan

Donostiako Urgull mendian 4590 arbola jarri dituzte, guziak Uriaren minteguietatik atereak.

Bertako guda-aguintari edo gobernadore militarrek baimena eman du, jendea gaurtik aurrera mendi artan ibiltzeko.

Lengo igandean jokatu zuten Donostian bi laisterkarik, bata Astigarraga-koa ta bestea *Antiguo* deitzen Donostiko aldaurikoa, zeinek eguin lenago 20 kilometro.

Astigarratarrek irabazi zuen bi kilometroren dipentzi edo aldearekin.

Erdalerrietan

Asturias-ko Gijon-en bizi direan euskaldunak, *Euskeria* izenaz Batzoki (1) bat sortu dabe. Era batera euren arterako Alkar-Laguntza (2) bat bere bai.

Gaur arte eunen bat bazkide edo *socio* eidira.

Ederto eguiña derichogu ta biotz biotzeko agur bat bialduten deutsegu gueure erbesteko anai orrei ¡Urte askotako, guizonak!

Aguazillaren bizimodua

Aguazillaren bizimodua bertsuetan nai det jarri ta nola eguiñ pensatuzian arkitzen naiz guztiz larri

Jaungoiko onak nai-ko du zerbait nere burura ekari beti bezela argui eguiñaz nere adimentu illunari.

(1) Batzoki ta casino, bat.
(2) Socorro Mutuos erderaz.

Guizon orien bizimodua da oso kupigarria otz-bero asko igarotuz zaitutzen dute erria eguzkiakin kiskaldu eta maiz arturikan euria serbitzu franko eguiñ ondoren dute chit sari ehikia.

Emakume bat ikusten badu iturrian jaboatzen bere izena jakindu eta alkateari dio esaten sullikan edo arrairik baldin ari badira garbitzen ala berian bere obligazioz berari dizka salatzen.

Joaten danian echietara guero muskill (1) diru billa atietara irtentzen dira guizon eta andre pilla esanaz laster emendikanen dijoala aguazilla ez baldin badu nai guelditzia emen bertan erdi illa.

Kafe batian edo tabernan sortzen bada iskanbilla berealassen dira jabeak beti aguazillan billa askotan badu ateratutzen osorik bere makilla beste askotan arkitutzen du bere ondoan perilla. (2)

Errian diran mutill guztiak joztatzen dira orrekin goiz t'arratsalde makiñacho bat korri diote eraguin deskustu asko pasatzen ditu

(1) Muskill—Mulla.
(2) Perilla—Peligro.

tentatzen dutenarekin bere koleran eman ezkerobaña, nai gabe, nonbait miñ.

Prozezio ta beste festetan ikusten da aguazilla askok diote «pozik or dabill apaindu eta mutilla ondo bizi da argatik dago orren mardul-biribilla» bañan obeto bizi dirade gure artian bai milla.

Far-irrian ta itza eztiro egiñikan aguazilla juaten da chartel (3) taldikida (4) edo beste zerbaiten diru billa jendeak ura ikusi orduko «emendikan joan dedilla gure dirurik artukoez dezu alfer aundi ta zirzilla.»

«Guk sortuta-ko diru guztiak, urri dirade orrentzat oraindaraño orlako izairik ezta azaldu guretzat guezurra aurrera, beti diruak ditu gobiernuentzat bana ez ssinistu, lapur-tzar orrek erdiak ditu beretzat».

Itza humilki eguiñ ondoren zerbait diru artutzian andre guztiak guelditzen dira bere kontra marmarrian esanaz «urren dirua billa onuntza datorrenian berari ekiñ, elbarritu-ta bialdu bear degu aurrian».

Orrelakosse itz polit asko maiz-cho entzun bear ditu

(3) Chartela—Cédula.
(4) Taldikida—Contribución.

¡AITORTU EGUIN BEAR!!

20

Chomin

tua zeukak, eta alabak (¡Ai ene!) edo Karmenek erraietaraño, eta emen etzegok beste alderdirik, ezpada.....

Pachi

—¿Zer?
—¡Aitortu eguin bear! (*Asten da joaten.*)

Chomin

—Bañan Pachi....

Pachi

—Ni baniak, ezin neitekek egon, agur. (*Joaten da.*)

AMAIKAGARREN IRUDIA

CHOMIN BAKARRIK

Chomin

—¡Birjiña Aranzazukoa, eta Aita San Inazio Loiolakoa! Arren, erruki zaitezte eta lagun-dirazute nere gaiztakeria, inola al bada, jakiteratu gabe erremitzea; eguia da bear nuen garaian lotsarik izan ez nuela, gaur badaukat ere garai charrean. (*Ontan issiltzen da dituelako nabaitzen bi seme gazteak guelaren barrerarik neurt-itz edo berso oiek kantatzen.*)

17

¡AITORTU EGUIN BEAR!!

Peru

(*arria erakutziak*) ik, eramaten ezpadek, ikusiko dek itsasoa no.

Beaz, arria beardik itsasoa ikusteko? ¡Ondo alare arritu aiz, bai, guizagajo ori! Aundiagoak aditu bañan len, Jaungoikoaren izenean, emendik goazen (*Joaten dira biak eta sartzen da Pachi.*)

BEDERATZIGARREN IRUDIA

PACHI BAKARRIK

Pachi

¡Naitasun edo amoriorik eztagoen lekuan, azaldu ezin leiteken antzera, dagoenetikan ezin leikeala ezkutatu, esan zuenak, zerbait bazekien! Naiago nuen gauzik asko bañan salts-oietan ezpanitzan sartu. ¿Nork eta zerekin aztuazi Karmen eta Joseri, bata besteganako daukaten naitasun ichua? Berriz jaiota ere, ez. ¡Beñere sortu badi-tut eztiran gauzak, ezer eztijoat-larik, gaur izanda! Aitorkisun edo konfesakisun ugari echeratu det lagun bati on eguiteko ustean; eta aurreratu detana da, arri onik eguin gabe, nere anima loitzea. ¡Alferrik izango da ba: guezurretan dabil-

ustez chit ondo bizi dalako jendiak eziñ sufritu aski pikardi nere aurrian norbaitek entzunak ditu t'isil-issillik erantzun gabe lotsatu eta guelditu

Lana ugari deskustu asko ta irabazia chikia famili aundia izan ezkerro gustiz da kupigarria mundu onetan igaroko du makiñabat misseria gure Jainkoak emango aldio merezi duen saria.

ENRIKE ELIZECHEA.

NASTEA

Ameriketako Erri-Batuetan (Estados Unidos) jazoten direan gauzak, eztira inun ez inoz jazo.

Virginia derichon Errialdean, Weston-go urian, bizi da guizon baketsu bat, Bennett izena dabena, zeinek eguin daben gaur arte inok ez ikusiriko naste-borrastea.

Bennett-en aita, Salomon Benett, ezkondu zan lengo urte baten neskatilla gazte bategaz Abbie Smith derichona, andra-alargun baten alabea. Bada, alargun onessegaz ezkondu da Bennett semea; au da, bere aitaren emaztearen amagaz.

Onetara, Bennett ori, bere aitaren aitaguñarraba eguin da, ta beraz, bere buruaren aitaita (!).

Eta bardin eguin da, bere anaien

aitaita; ta seme-alabarik izaten badau, onek izango dira euren aitaitaren konetuak.

Benett-en emaztea barriz, bere alabearen errana guertatu da.

Familia orretatik urtengo dabeen ondorengoan artean, gaurtik berroguetamar urtera, inok jakin zelango aidetasuna edo senidetasuna dagoan?

¡Eztabe deabrukeri char charra eguin Bennett aita-semeak euren ezkontzakaz!

IZKIRIMIRIAK

Amezketako Erretore jaunak deitu zion egun batean Fernandori, eta ardo trago bat eman ondorean esan zion.

—Adi dezak Fernando. Badakik nola urtero iltzen dedan zerri bat, eta erregalotan arren gauzik onenak zabaltzen ditudan. Orain bada erregalorik eguin gabe igarotzeko modu bat jakin nai nitek.

—Chit erreza du, Jauna, erantzun zion Fernandok; zerria iltzen duan egunean jarri bitza agurrian erregalotan zabaltzen dituan zerri-puska guztiak, eta gaur ondo betetzen danean sartu bitza barrena, eta esan beza urrengo egunean, leioan zinzilik jarritako zerri-puskak ostu dizkatela, eta au entzuten dutenean, len baiño erregalo gueiako ekarriko diote, eta berori berriz, ezerocho eman gabe kito guertzen da.

—Ondo pentzatua ziagok Fernando, orissen eguingo diat.

Eta ala jarri zituan leioan zinzillika odolki, mingaiñ eta beste barrunkiak.

Iristen da arratza, eta illuntasuna bere alde zuala joaten da Fernando, eta nolabait igorik, ostutzen ditu zinzilika zeuden zerriaren barren kanpo-arkiak.

Urrengo egunean ikusirik Erretoreak bere eche aurretik zijoala Fernando, deitzen dio esanaz:

—Aizak Fernando, lapurreta eguin zidatek; zinzilika atzo emen jarritako zerriki guztiak ostu zizkiatek.

Eta Fernandok erantzuten dio:

—Ori esan beza, Erretore jauna; orri eldu.

—Ez, Fernando; eguiatz esaten diat ostu zizkiatek, eta ederra eguin ziatek.

—Ortan ogon sendo, jauna, eta kontu aundia jarri beza uste gabeen beste aldera itzeguin ez dezan, eta guezurra azaldu ez dedin.

JUAN MIGUEL ORKOLAGA.

Bilbaoko eskola batean arkitzen dira irureun eta gueiako ume, denak zazpi urtez berakoak, eta nola erakutsi bai zitzaien aurreko egun batean zer modutan Kain gaiztoak eman zion eriotza bere anai Abeli, galdezen du maisstrak zeñek ondoena esango lukean guertaera ura.

Alchatzen da, sei urte inguruko mutill koskor bat, eta pachara aundian kontazen du *peapa* kondaira guzia.

—Zer gatik, galdetzen du maisstrak, Kainek eraman zuan urrutira bere anaia?

—Zer gatik? Aitak eta amak ikusi ez zitzan, dio: baño ez zitzaien baliatu, bada Jaungoikoak ikusi eguin zuan arren gaiztakeria.

—¡Jakiña!, dio beste bost urteko prakadun bat, *leioan egongo uan da*.

AITOR EN ALABA
J. A.

—Nola dezu izena ta lonbria.

—Jauna, Issidro Echeondo.

—¿Eta bigarren lonbria?

—Nik baña umore obia dauka jauna.

—Bigarren lonbria nola dezun.

—¿Ez diot bada esan?

—Bigarrena guizona, bigarrena Amaren lonbria.

—¡Toki onian dabill!

—¿Nola?

—¿Eztu aitzen ez detala?

—¿Ez aldezu bada amik izan?

—¡Nola naidu izatia, ni jaio baña bi urtez lenago ill bazan?

—¡Ezazu bada orla, lukainka!

GURE SUSKRIZIÑO-BATZAILLAK

BIZKAIA

Bermeo, José Antonio Zabala; Lekeitio, Julian Zearreta; Lemona, Prudencio Arrien; Plencia, Bernardino Sierra; Mungia, Eustasio Bilbao; Markina, Felipe Elizaguirre; Durango, Roberto Solocaga.

GUIPUZKOAN

Donostia, Zacarias Leizaola, Loyola, 17, Ibarateguia; Azpeitia, Salvador Bengoechea; Bergara, Francisco Oyanguren; Tolosa, Baleriano Mokoroa; Irún, Guillermo Iguaran; Deza, Esteban Egaña; Zumaya, Pedro Ignacio Aizpurua; Zarauz, Jenaro Elizondo; Oñate, Fermín Bengoa; Mondragón, Antonio Kerejeta; Eibar, Julian Odrizola; Renteria, Gabriel Echeheste.

LA EDITORIAL VISCAYA derichon moldagintzen
Gran Via, 26 eta Ledesma, 15.

nak, ez lezake egundano gauz-onik irichi!

AMARGARREN IRUDIA

PACHI TA CHOMIN

(Au musu-zapi edo pañuelo balekin lotuta.)

Chomin (Makal-antzean itzeguinaz.) ¿Ezerki eguin dek, Pachi?

Pachi Bai, salbo ta nere burua... ezna-chiok zer esatera. Aditu dituk Joseri esan dizkatenak Karmenengatik, bada berdintasunik eztitek oni esan dizkatenak arrenegatik. Esan zuat: Karmen, etzaitetz izan zoroa; ez nabill ni zure gaitz-ustean, ezpada, ume-umetandik esagutzen zaitudan aldotik eta gurasorik eztaukazun antzera, on-eguin naiak muguerazi nau zuregana etortzea. Etzaitetzela Jaungoikoagatik mutill orrekin ezkondu; bada, on-ichuran emen dabillearik, irakurri izan ditut bein bañan gueiagotan orrenegatik biraldu izan dituzten berriak Amerikatik; esanaz, urrez jantzia bear zukeana egon, jokurako duen

ichutasunagatik, beñere lanerako arretagabe, arlote bat eguinik nola zebillen; alperkeriari eder-iritzita, egunero mozkortzen zala; eta alperkeria, zuk ondo dakizuna, nola baitan gaitz-bide edo *bizio* guzien iturburua, zenbaiehe ibillera char eguiña izango ezta Jose!... Oiek danak esanakatik limurtzen etzitzaiola biotza nabaiturik, azkenez esan nichoan: Karmen, zuri bakarrik airtortzen dizut eta Jaungoikoagatik ez inori esan; Jose ezkondu da, ta bere emazteak eziñ buruturik zera-makien arraztakazko bizimodua, ehetik aldeguin bear izan zion.

Chomin ¿Ori esanda ere ezta atzeratzen?

Pachi (Larritasunarekin.) ¿Atzeratu? ¿Badakik zer erantzun diran? Eztirala itzik ere sinizten, eta bere-beriala Joserengana dijoala nik aditzera eman dizkaten berriak eguiak ote-diran jakitera; onezkero galderak eguiten asia dek eta emendik bana-chiok ni; guehiagorengatik guizonak garbitzen dizkitek, eta beldur nauk. Ikusi dek aleguinak eguin ditudala nik, bañan alferrik. Ire semeak naitasuna ezurretaraño sar-